

Avrupa Birliği Ülkelerinde Göç, Dijitalleşme, Teknoloji ve İstihdam Üzerine Değerlendirme

Ercan Kılınç¹

Özet

Dijitalleşme ve dijital ekonomi, ekonomik faaliyetlerin, ticari işlemlerin ve mesleki etkileşimlerin dijital platformlar aracılığıyla gerçekleştirilmesini sağlayarak ekonomik büyüme ve sosyal dönüşümü desteklemektedir. Bu çalışma kapsamında Avrupa Birliği'nde yaşanan dijital dönüşüm, göç hareketleri ve iş gücü yapısındaki değişimlerin genel çerçevesi sunulmaktadır. AB ülkeleri, dijital teknolojilerin yaygınlaşması, yaşlanan nüfus yapısı ve artan göç akımları nedeniyle eş zamanlı yapısal değişimlerle karşı karşıyadır. Bu çalışma, üç temel alanın (göç, dijitalleşme ve istihdam) nasıl kesiştiğini analiz etmektedir. AB'de dijital dönüşüm, göç hareketleri ve iş gücü yapısındaki değişimlerle birlikte ele alınmaktadır. Dijital teknolojiler, iş gücünü yeniden şekillendirirken, göçmenlerin entegrasyonunu kolaylaştırmakta ve ekonomik kaynakların etkin kullanımına katkı sağlamaktadır. Sonuç olarak, yüksek teknoloji ihracatı ve dijitalleşme, AB ülkelerinin sürdürülebilir ekonomik büyüme ve küresel rekabet gücünü artırmada merkezi öneme sahiptir.

1. Giriş

Dijitalleşme, göç ve istihdam ilişkisi; insan sermayesi teorisi, yapısal iş gücü dönüşüm kuramları ve küresel hareketlilik bağlamında ele alınmaktadır. Göç iş gücü arzını etkilerken, dijitalleşme işin doğasını değiştirmekte ve yeni beceriler talep etmektedir. Bu durum hem yerel halk hem de göçmenler açısından fırsatlar ve eşitsizlikler oluşturmaktadır. Küreselleşme süreciyle birlikte ülkeler, kısa, orta ve uzun vadeli ekonomik hedeflere ulaşmak ve uluslararası alanda daha güçlü bir konuma sahip olmak amacıyla karşılıklı etkileşimlerini artırmaktadır. Ekonomik, sosyal ve politik düzeylerde yaşanan bu karşılıklı bağımlılık, teknolojik gelişmelerin etkisiyle giderek daha dinamik bir nitelik kazanmıştır. İletişim, ulaştırma ve üretim alanlarında ortaya çıkan

1 Dr. Ercan Kılınç, Uluslararası Ticaret ve Lojistik, e-mail: kilincercan27@gmail.com

yenilikler, yalnızca toplumsal dönüşümlerin hızını belirlemekle kalmamakta, aynı zamanda ülkelerin rekabet kapasitelerini doğrudan etkilemektedir. Ancak bu dönüşüm sürecinde ülkeler arasındaki farklılıklar, sahip olunan ekonomik kaynakların, altyapıların ve beşerî sermayenin düzeyine bağlı olarak derinleşmektedir.

İktisadi büyümenin belirleyicileri, ekonomi literatürünün uzun süredir temel tartışma alanlarından birini oluşturmaktadır. Neoklasik büyüme modelleri olarak bilinen Solow (1956) ve Swan'ın (1956) çalışmalarında, ekonomik büyümenin temel unsurları sermaye ve emek olarak ele alınmış, teknolojik gelişmeler ise dışsal bir unsur olarak değerlendirilmiştir. Bu yaklaşım, Romer (1986) ve Lucas'ın (1986) geliştirdiği içsel büyüme teorileriyle genişletilmiş; böylece yalnızca fiziksel sermayenin değil, beşerî sermayenin de ekonomik büyümede kritik bir rol oynadığı ortaya konmuştur. İçsel büyüme modelleri, teknoloji, Ar-Ge faaliyetleri, internet kullanımı, bilgi ve iletişim teknolojileri gibi unsurları ekonomik büyümenin temel bileşenleri arasında değerlendirmiştir (Choi ve Yi, 2009; Niebel, 2018; Barro ve Sala-i-Martin, 2004; Barro, 2013; Gökmen ve Turen, 2013; Usman, 2017).

Bu bağlamda, uluslararası ticaretin ve özellikle yüksek teknoloji ihracatının ekonomik büyümedeki rolü giderek artmaktadır. Bir ülkenin üretim kapasitesindeki değişim, refah düzeyini belirleyen temel göstergelerden biri olup, ülkeler arasındaki farklılıklar çoğunlukla sahip olunan doğal kaynaklara, nitelikli iş gücüne ve ileri teknoloji kapasitesine dayanmaktadır. Rekabet avantajı elde etmek isteyen ülkeler, eğitim ve Ar-Ge yatırımlarına ağırlık vererek yüksek katma değerli ve ikamesi zor ürünler üretmeye yönelmektedir. Bu tür ürünler, yalnızca ekonomik büyümeyi desteklemekle kalmamakta, aynı zamanda uluslararası piyasalarda ülkelerin konumunu güçlendirmektedir. GSYİH içindeki yüksek teknoloji ihracat payının giderek artması, bu ilişkinin önemini daha da görünür kılmaktadır. Günümüzde birçok ülke, ekonomik politikalarında Ar-Ge yatırımlarını artırarak yüksek teknolojiye dayalı sektörlerde daha fazla gelir elde etmeyi hedeflemektedir. Dolayısıyla, yüksek teknoloji ihracatı ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar, geleceğe yönelik ekonomi politikalarının şekillendirilmesinde önemli bir referans noktası oluşturmaktadır.

1.1. Ekonomik Büyüme ve Kavramsal Çerçevesi

Ekonomik büyüme, her gelişmişlik düzeyindeki ülkenin üzerinde önemle durduğu ve ulusal ekonomiler için kişi başına düşen gelirin sürekli artışını sağlayacak biçimde sayı ve hacim oranındaki değişiklikleri ifade etmektedir (Eğilmez ve Kumcu, 2018). Genel anlamda GSYH'nin zaman

içerisinde sürekli olarak artmasını ifade eden olgu, bir ülkenin ekonomik performansının kritik göstergelerinden biridir (Ünsal, 2007). Bu bağlamda, ekonomik büyüme yalnızca üretim hacmindeki artışı değil, aynı zamanda toplumsal kalkınma, gelir dağılımı, istihdam ve sosyal refah gibi alanlardaki gelişmeleri de kapsamaktadır (Seyidoğlu, 2006; Özel, 2012; Sungur, Aydın ve Eren, 2016).

Gelişmiş ekonomilerde ekonomik büyüme genellikle GSYH'deki artış ile ölçülürken, gelişmekte olan ülkelerde bu olgu ekonomik kalkınma ile iç içe değerlendirilmekte, gelir düzeyinin yükselmesi ve iş fırsatlarının çoğalması gibi unsurları da içermektedir (Dinler, 2010; Parasız, 2008). Ekonomik büyüme aynı zamanda yaşam standartlarını artırmakta, vergi gelirlerini çoğaltmakta ve yeni iş alanlarının oluşturulmasına katkı sağlamaktadır (Çakır, 2019; Kaya ve Şahin, 2015).

Ekonomik büyümenin teorik temeli, tarihsel olarak farklı yaklaşımlar çerçevesinde incelenmiştir. Klasik ve Keynesyen büyüme yaklaşımları, Neo-Keynesyen (Harrod-Domar) ve Neo-Klasik (Solow-Swan) modeller, Romer-Lucas içsel büyüme teorileri ve politik ekonomi perspektifleri bu çerçevede önemli katkılar sunmuştur. Özellikle Solow (1956) ve Swan (1956) modelleri, sermaye ve emek girdilerini ekonomik büyümenin temel belirleyicisi olarak ele alırken; teknolojik gelişmelerin dışsal bir unsur olarak etkisini vurgulamıştır. Romer (1986) ve Lucas (1986) ise, beşerî sermayenin ve teknolojik ilerlemenin ekonomik büyümeyi şekillendiren içsel faktörler olduğunu ortaya koymuştur (Choi ve Yi, 2009; Niebel, 2018; Barro ve Sala-i-Martin, 2004; Barro, 2013; Gökmen ve Turen, 2013; Usman, 2017).

Ekonomik büyümenin sürdürülebilirliği açısından kamusal ve özel sektör yatırımları kritik bir rol oynamaktadır. Barro'ya (1966) göre, kamusal altyapı yatırımlarının artması özel sektör fiziki yatırımlarını teşvik etmekte ve verimliliğe katkı sağlayarak ekonomik büyümeyi desteklemektedir (Tok, 2019). Günümüzde ise yüksek teknoloji ürün geliştirme kapasitesine sahip ülkeler, rekabet avantajı elde ederek ekonomik büyümelerini hızlandırabilmektedir. Bu çerçevede, ekonomik büyüme yalnızca makroekonomik bir gösterge olarak değil, aynı zamanda dijitalleşme, göç ve istihdam dinamikleri ile bütünleşik bir şekilde değerlendirildiğinde AB ülkelerinin ekonomik ve toplumsal kalkınma stratejilerinin merkezi bir bileşeni olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.3. Ekonomik Büyümeyi Belirleyen Unsurlar

Ekonomik büyüme, mal ve hizmetlerin üretiminde temel rol oynayan faktörlerin etkinliği ile doğrudan ilişkilidir. İnsan ihtiyaçlarının büyük bir

kısmı doğada hazır halde bulunmadığından, bu ihtiyaçların karşılanabilmesi için sermaye (fiziki ve beşerî sermaye), emek, doğal kaynaklar ve teknolojik gelişme gibi unsurlara ihtiyaç duyulmaktadır. Üretimin gerçekleştirilmesi bu unsurların birbirini tamamlayıcı katkılarıyla mümkün olur ve toplumun refah seviyesini belirleyen mal ve hizmet tüketim düzeyi üzerinde doğrudan etkiye sahiptir (Almammadov, 2020).

Ekonomik büyümeyi etkileyen temel unsurlar genel olarak şu şekilde sıralanabilir:

- Sermaye birikimi,
- Makroekonomik istikrar,
- Nüfus ve işgücü artışı,
- Teknolojik ilerleme (Köksal, 2016).

1.3.1. Sermaye

Sermaye, “insan tarafından üretilen üretim malları” olarak tanımlanır. Günlük yaşamda mali sermaye (hisse senedi, tahvil vb.) olarak anlaşılan sermaye kavramı, iktisadi açıdan mal bazında reel büyüklükleri ifade eder. Sermaye malları, üretimde bir defa kullanılan ara mallar ve uzun süre kullanılan makineler gibi farklı türlerde sınıflandırılır (Ünal, 2018). Sermaye birikimi, halihazırdaki gelirin tasarruf edilip yatırıma dönüştürülmesiyle gerçekleşir ve üretim artışında kritik bir role sahiptir. İşgücünün mevcut olması, ancak fiziki sermayenin yetersiz bulunması durumunda üretkenliğin sınırlı kalması, sermayenin büyüme için vazgeçilmez bir kaynak olduğunu göstermektedir (Özden, 2014; Çolak ve Öztürkler, 2012). Sermaye, fiziki sermaye, beşerî sermaye ve sosyal sermaye olarak üç ana unsurdan oluşur ve ekonomik büyümede üretim kapasitesinin artırılmasında temel rol oynar (Özcan, 2019; Üzümcü, 2015).

1.3.2. Emek

Emeğin ekonomik büyümeye katkısı, işgücünün niceliği ve niteliği ile doğrudan ilişkilidir. İşgücünün niteliği, beşerî sermaye ve teknoloji ile birleşerek toplam üretim fonksiyonunu yukarı doğru hareket ettirir. Adam Smith’e göre iş bölümü, emeğin verimliliğini artıran temel faktördür. Ekonomik büyüme, işgücü miktarına, beşerî sermayenin kalitesine ve teknolojik ilerlemeye bağlı olarak şekillenir (Ünal, 2018; Karagül, 2003; Özden, 2014). İşgücünün niceliksel artışı, pazar büyüklüğünü artırırken, nitelikli işgücü ve eğitim, üretkenliği yükseltir. Emek unsurunun kalitesindeki artış, yalnızca bireysel beceri ve bilgi düzeyinin yükselmesiyle mümkün olur

ve ekonomik büyümede belirleyici bir faktör olarak öne çıkar (Çakır, 2019; Doğru ve Şiriner, 2005; Özcan, 2019).

1.3.3. Doğal Kaynaklar

Doğal kaynaklar, ekonomik büyüme için temel girdilerden biridir ve üretimde etkin bir şekilde kullanılmaları gerekmektedir. Toprak, su, orman, maden ve hayvan varlıkları başlıca doğal kaynakları oluşturur ve sınıflandırmaları “yaşayan-yaşamayan” ve “yenilenebilir-yenilenemez” biçiminde yapılır (Almammadov, 2020; Bal, 2011; Penpeci, 2019). Doğal kaynakların varlığı tek başına büyümeyi garanti etmez; etkin ve sürdürülebilir kullanım, ekonomik kalkınma açısından kritiktir. Brezilya veya Bolivya gibi doğal kaynak zenginliğine sahip ülkelerde ekonomik büyümenin sınırlı olması, Japonya örneğinde olduğu gibi kaynakların sınırlı ancak etkin kullanıldığı ülkelerde ise yüksek büyümenin sağlanabilmesi, bu durumu açıkça göstermektedir (Başol, Durman ve Çelik, 2005; Özcan, 2019).

1.3.4. Teknolojik Gelişme

Teknolojik gelişme, üretim süreçlerini iyileştirerek verimliliği artırır ve ekonomik büyümenin hızlanmasını sağlar. Ülkelerin AR-GE faaliyetleri ve patent sayıları, teknolojik gelişimin bir göstergesi olarak kabul edilir (Çelebi, 2002; Konak, 2018; Usman, 2017). Teknolojik ilerlemeler, sermaye yatırımlarıyla birlikte üretimde çeşitlilik ve kaliteyi artırırken, gelişmiş ülkelerin ekonomik üstünlüğünün temel kaynaklarından biri olarak öne çıkar (Karakayalı ve Dilber, 2010; Braja ve Gemzik-Salwach, 2020; Taban ve Şengür, 2014). Teknolojik gelişmeler, üretimde verimliliği artırmak, emek ve sermayeden tasarruf sağlamak ve yeni ürünlerin ortaya çıkmasını sağlamak gibi işlevlerle ekonomik büyümeye doğrudan katkı sağlar. Gelişmekte olan ülkelerde ise beşerî sermaye eksikliği, altyapı yetersizliği ve finansal kısıtlar, teknolojik gelişimin önündeki temel engelleri oluşturur (Karataş ve Bekmez, 2005; Çelebi, 2002; Köksal, 2016). Sonuç olarak, ekonomik büyüme, sermaye birikimi, işgücü ve beşerî sermaye, doğal kaynakların etkin kullanımı ve teknolojik ilerleme unsurlarının bütünleşik etkisiyle gerçekleşir. Bu unsurlar, özellikle sanayileşmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki büyüme farklarını açıklamada temel faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır.

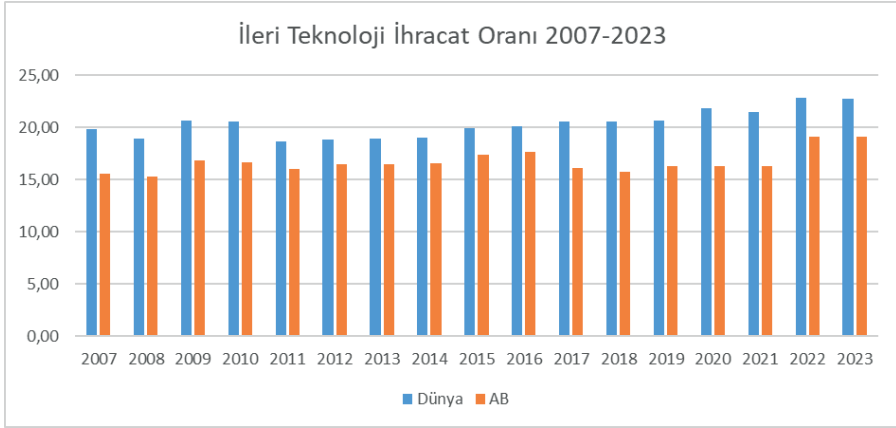
1.4. Avrupa Birliği Ülkelerinde Büyüme, Yüksek Teknoloji İhracatı ve Dijitalleşme

Bir ülkenin ekonomik büyüme kapasitesi, çeşitli faktörlerle doğrudan ilişkilidir. Bu faktörler arasında yüksek teknoloji sektörlerine sahip olmak ve katma değeri yüksek ürünleri ihraç etme kapasitesine sahip olmak kritik

öneme sahiptir (Gökmen ve Turen, 2013). Özellikle ihracata dayalı büyüme stratejilerini uygulayan ülkelerde, yüksek teknoloji ürünlerinin üretimi ve ihracatı, ekonomik büyümenin temel tetikleyicilerinden biri olarak kabul edilmektedir (Hobday, 2001).

Yüksek teknoloji ihracatının payının artırılması, üretkenliği yükseltmek ve yeni teknoloji sektörlerinde rekabeti sağlamak açısından önemlidir. Yapılan araştırmalar, yüksek teknoloji ihracatı ile ekonomik performans göstergeleri arasında pozitif bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır (Eaton ve Kortum, 2001; Spulber, 2008; Yoo, 2008; Zhang, 2007; Falk, 2009). Örneğın, Yoo (2008) ve Falk (2009) çalışmalarında, yüksek teknoloji ihracatının GSYİH üzerindeki kritik etkisine dikkat çekmektedir. Bu bağlamda, yüksek teknoloji ihracat hacmi, bir ülkenin inovasyon kapasitesinin ticari ürünlere dönüştürülmesinin göstergesi olarak kullanılmaktadır (Furman, Porter ve Scott, 2002).

Dünya Bankası, yüksek teknoloji ihracatını havacılık, bilgisayar, eczacılık, bilimsel aletler ve elektrikli makineler gibi yüksek Ar-Ge yoğunluğuna sahip ürünler olarak tanımlamaktadır. Bu ürünler, modern ekonomilerde hem katma değeri yüksek üretim hem de küresel rekabet gücü açısından stratejik öneme sahiptir. Bununla paralel olarak, dijitalleşme ve dijital ekonomi, ekonomik büyüme ve yüksek teknoloji ihracatı ile doğrudan ilişkilidir. Dijital ekonomi kavramı, farklı literatürlerde “tekonomi”, “enformasyon ekonomisi (information economy)”, “ağ ekonomisi (network economy)”, “bilgi ekonomisi (knowledge economy)”, “ağırlıksız ekonomi (weightless economy)” ve “yeni ekonomi (new economy)” gibi ifadelerle tanımlanmaktadır (Artar, 2016). Dijital ekonomi, “bilgi ve iletişim teknolojileri tarafından sağlanan ekonomik faaliyetlerin, ticari işlemlerin ve mesleki etkileşimlerin dünya çapında oluşturduğu ağ” olarak ifade edilmektedir (Rouse, 2017).

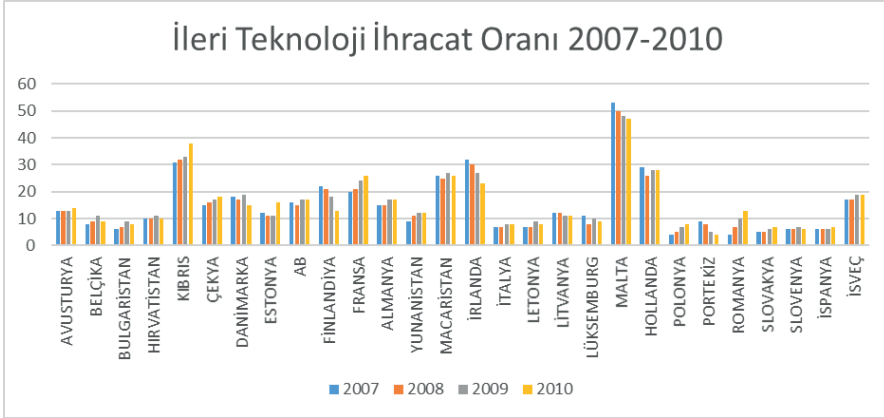
Şekil1: Yıllara göre Avrupa Birliği ve Dünyada Yüksek Teknoloji İhracatı Ortalaması

Kaynak: Dünya Bankası verileri ile hazırlanmıştır.

Şekil 1 de Avrupa Birliği üye Dünya genelinde ülkelerinin 2007 ile 2023 yılları arasındaki yüksek teknoloji ihracatı oranları yer almaktadır. Avrupa Birliği genelindeki yüksek teknoloji ihracatı oranlarına baktığımızda 2007 yılında %15,59 oranında büyüme gerçekleşirken, 2023 yılında ise %19,15 oranında büyüme gerçekleştirmiştir. Büyüme oranları son yıllarda oransal olarak önemli bir artış göstermektedir. Dünya genelindeki yüksek teknoloji ihracatı oranlarına baktığımızda 2007 yılında %19,84 oranında büyüme gerçekleşirken, 2023 yılında ise %22,71 oranında büyüme gerçekleştirmiştir. Büyüme oranları son yıllarda oransal olarak önemli bir artış göstermektedir. Günümüzde birbiri ile tam olarak entegre bir hal alan piyasalarda teknoloji kullanımı rekabet ve pazar payı açısından değerlendirdiğimizde ekonomik büyümenin en önemli itici gücü olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle yüksek teknoloji ihracatı ekonomik büyüme ve gelişmenin önemli bir sonucu olduğu ortaya çıkmaktadır. Dijitalleşme ile birlikte yeni bir dönüşüm içine giren piyasalarda teknolojik ve dijital değişime uyum sağlamak çok önemli bir unsur haline gelmektedir.

Dünya ortalaması her yıl AB'den daha yüksek olmak ile birlikte aradaki fark genelde 2–4 puan arasınd seyretmektedir. AB'nin oranı Dünya ortalamasının altında seyrediyor, fakat son yıllarda yükseliş eğilimi var.

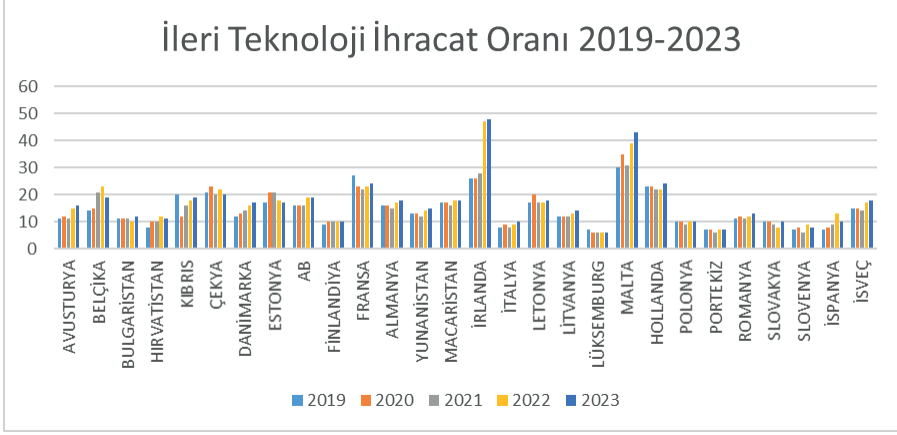
Şekil2: Avrupa Birliği üye ülkelerde İleri Yüksek Teknoloji İhracatı Ortalaması 2007-2010



Kaynak: Dünya Bankası verileri ile hazırlanmıştır.

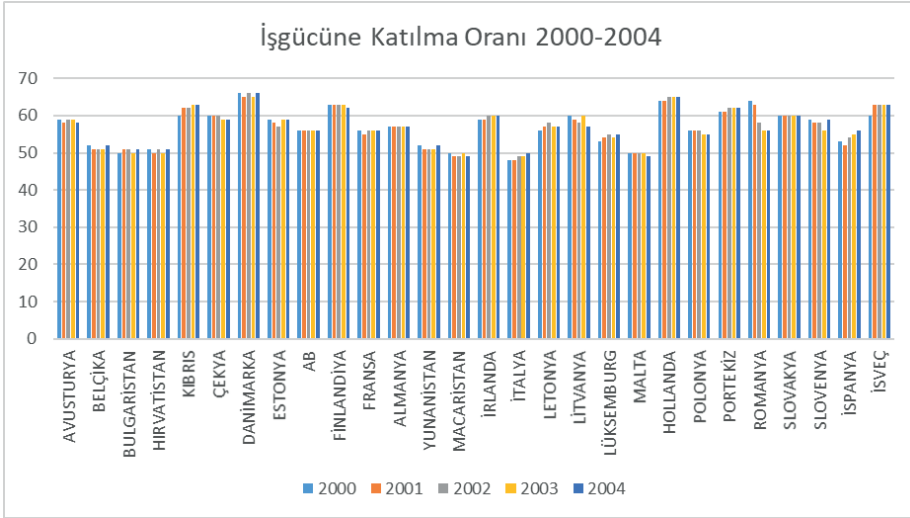
Şekil 2’de 2007-2010 yılları arasında Avrupa Birliği ülkelerinin toplam ihracatları içindeki ileri teknoloji ürünlerinin payını gösteriyor. Bu dönem, 2008 küresel ekonomik krizini kapsadığı için, ülkelerin teknoloji sektörlerinin bu krize nasıl tepki verdiğini görmek açısından önem arz etmektedir. Grafik incelendiğinde, Malta’nın ileri teknoloji ihracatında açık ara lider olduğu görülüyor. 2007’de %50’nin üzerinde olan oranı, 2010’a doğru hafif bir düşüş yaşasa da hala çok yüksek seviyede. Bu durum, Malta’nın ekonomisinin teknoloji sektörüne bağımlılığını ve bu alandaki uzmanlığını gösteriyor. Yine özellikle İrlanda, Macaristan ve Finlandiya istikrarlı bir performans göstermektedir. Ayrıca Yunanistan, İtalya, Portekiz ve İspanya gibi ülkelerde ileri teknoloji ihracat oranları oldukça düşük seviyelerde kalıyor ve krizden önceki dönemde de önemli bir yükseliş göstermiyor. Bu durum, ekonomilerinin daha çok geleneksel sektörlerle dayandığını gösteriyor. Grafiğe genel olarak bakıldığında, 2008 krizi öncesi ve sonrası dönemde ileri teknoloji ihracat oranlarında büyük bir düşüş yaşanmadığı görülüyor. Hatta bazı ülkelerde (örneğin Avusturya, Belçika, Almanya) oranlarda hafif artışlar bile var. Bu durum, teknoloji sektörünün diğer sektörlerle göre krizlere daha dirençli olabileceğini düşündürüyor. Sonuç olarak, bu grafik, Avrupa ülkelerinin teknolojik gelişmişlik ve ihracat kapasiteleri açısından önemli farklılıklar gösterdiğini ortaya koyuyor. Malta, İrlanda ve Macaristan gibi ülkeler, ekonomilerini teknolojiye dayandırırken, Güney Avrupa ülkeleri bu alanda geride kalıyor. Ayrıca, ileri teknoloji sektörünün 2008 krizine karşı dayanıklılık gösterdiği de dikkat çekiyor.

Şekil3: Avrupa Birliği üye ülkelerde İleri Yüksek Teknoloji İhracatı Ortalaması 2019-2023



Kaynak: Dünya Bankası verileri ile hazırlanmıştır.

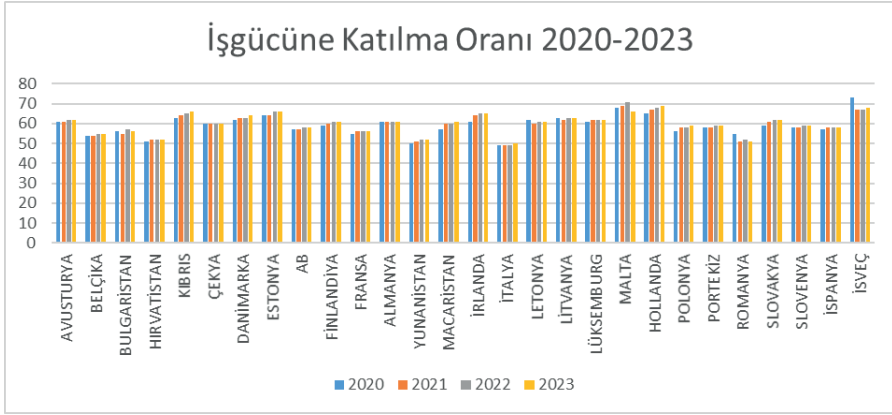
Şekil 3 üzerinde 2019-2023 yılları arasındaki Avrupa Birliği üye ülkelerinin ileri teknoloji ürünlerinin toplam ihracat içindeki payını gösteriyor. Bu dönem, COVID-19 pandemisi ve sonrasında yaşanan küresel tedarik zinciri sorunlarını kapsadığı için oldukça önem arz etmektedir. Grafik incelendiğinde, İrlanda ileri teknoloji ihracatında lider olduğu görülüyor. Önceki dönemlerin lideri olan Malta, bu dönemde yerini İrlanda'ya bırakıyor. 2022'de %45'in üzerine çıkarak zirveye oturan İrlanda, bu alandaki gücünü kanıtıyor. Bu yükseliş, ülkenin teknoloji ve ilaç sektörlerindeki yatırımlarının karşılığını aldığını gösteriyor. Finlandiya ve Macaristan: Bu iki ülke, önceki dönemlerde olduğu gibi teknoloji ihracatında güçlü performanslarını sürdürüyor. Oranları 20'nin üzerinde seyrediyor. Bulgaristan, Çekya, Estonya: Bu ülkelerde ileri teknoloji ihracat oranlarında genel bir yükseliş gözlemleniyor. Yunanistan ve İspanya: Bu ülkeler, teknoloji ihracatında hala düşük oranlara sahip olsalar da, 2023'te oranlarında hafif bir artış görülüyor. Sonuç olarak, bu grafik, Avrupa ülkeleri arasındaki teknolojik gelişmişlik farkının devam ettiğini, ancak bazı ülkelerin (özellikle İrlanda) bu alanda belirgin bir yükseliş sergilediğini gösteriyor. Pandemi döneminde bile teknoloji sektörünün ihracattaki payını koruduğu, hatta bazı ülkelerde artırdığı görülüyor.

Şekil4: Avrupa Birliği üye ülkelerde İşgücüne Katılma Oranı Verileri 2000-2004

Kaynak: Dünya Bankası verileri ile hazırlanmıştır.

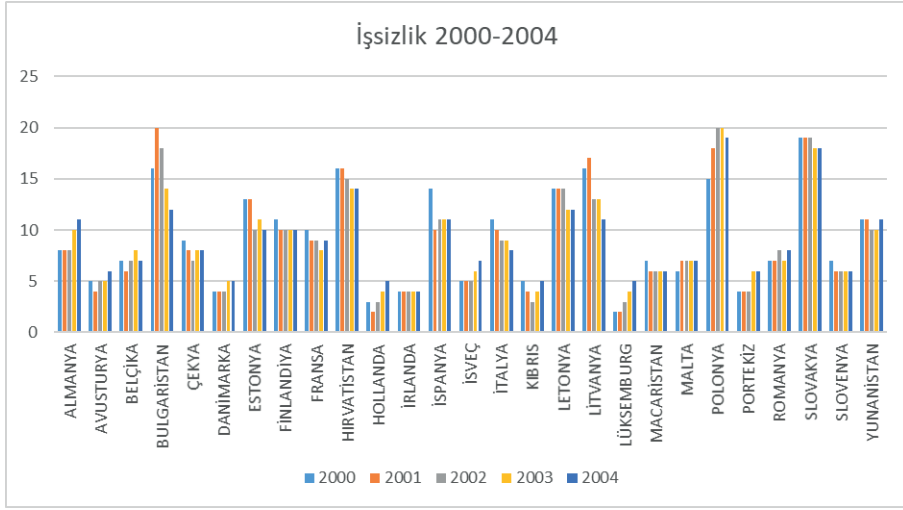
Şekil 4 üzerinde 2000-2004 yılları arasında çeşitli Avrupa ülkelerindeki işgücüne katılım oranlarını gösteriyor. Bu oran, çalışma çağındaki nüfusun ne kadarının işgücünde (çalışan ya da iş arayan) olduğunu ifade eder. Yüksek Katılım Oranları: Danimarka, Kıbrıs ve İsveç gibi ülkeler, bu dönemde en yüksek işgücüne katılım oranlarına sahip. Bu ülkelerin oranları sürekli olarak %60'ın üzerinde seyrediyor. Bu durum, ekonomilerinin dinamik olduğunu ve geniş bir nüfus kesiminin aktif olarak iş hayatına katıldığını gösteriyor. Orta Seviye Katılım Oranları: Almanya, Fransa, Finlandiya ve Hollanda gibi ülkeler, %55 civarında seyreden orta seviyede işgücüne katılım oranlarına sahip. Düşük Katılım Oranları: İtalya ve Malta gibi bazı ülkelerde işgücüne katılım oranları %50'nin altında kalıyor. Bu, bu ülkelerde daha az kişinin iş aradığı veya çalıştığı anlamına geliyor. Bu durum, nüfus yapısı, kültürel faktörler veya ekonomik zorluklardan kaynaklanabilir. AB Ortalaması: Avrupa Birliği (AB) ortalaması, %55 civarında seyrediyor. Bu da çoğu ülkenin bu ortalamaya yakın bir performans sergilediğini gösteriyor. Sonuç olarak, bu grafik, 2000-2004 döneminde Avrupa ülkeleri arasında işgücüne katılım oranları açısından önemli farklılıklar olduğunu ortaya koyuyor. Özellikle Danimarka ve İsveç gibi İskandinav ülkeleri yüksek katılım oranlarıyla dikkat çekerken, İtalya ve Malta gibi bazı ülkeler bu alanda geride kalıyor.

Şekil5: Avrupa Birliği üye ülkelerde İşgücüne Katılma Oranı Verileri 2020-2023



Kaynak: Dünya Bankası verileri ile hazırlanmıştır.

Şekil 5 üzerinde 2020-2023 yılları arasındaki Avrupa ülkelerinin işgücüne katılım oranlarını gösteriyor. Bu dönem, COVID-19 pandemisinin etkilerini ve sonrasındaki ekonomik toparlanmayı yansıtıyor. Pandemiye Rağmen Artış: Pandeminin başlangıcı olan 2020 yılında işgücüne katılım oranlarında ciddi bir düşüş yaşanmıyor. Tam tersine, 2020'den sonra birçok ülkede işgücüne katılım oranları yükseliş eğilimine giriyor. Bu, insanların pandemi sonrası dönemde aktif olarak iş aramaya veya çalışmaya başladığını gösteriyor. Yüksek Oranlar: İsveç, Hollanda, Danimarka ve Almanya gibi ülkeler bu dönemde de yüksek işgücüne katılım oranlarını koruyor. Özellikle İsveç ve Hollanda'da oranlar %70'e yaklaşıyor. Düşük Oranlar: İtalya ve Romanya gibi bazı ülkeler, diğerlerine kıyasla daha düşük işgücüne katılım oranlarına sahip olmaya devam ediyor. Bu, bu ülkelerin işgücü piyasasında tam potansiyelini kullanamadığını gösteriyor. AB Ortalamasının Üzerine Çıkanlar: Avrupa Birliği (AB) ortalaması bu dönemde de yükseliyor ve birçok ülke bu ortalamanın üzerinde bir performans sergiliyor. Bu durum, Avrupa genelinde işgücü piyasasının güçlenmeye devam ettiğini gösteriyor. Sonuç olarak, bu grafik, COVID-19 pandemisinin küresel krizlerden farklı olarak işgücüne katılım üzerinde kalıcı bir olumsuz etki yaratmadığını gösteriyor. Hızlı ekonomik toparlanma ve devlet teşvikleri sayesinde, Avrupa'da işgücüne katılım oranları istikrarlı bir şekilde artarak rekor seviyelere yaklaşıyor.

Şekil6: Avrupa Birliği üye ülkelerde İşsizlik Verileri 2000-2004

Kaynak: Dünya Bankası verileri ile hazırlanmıştır.

Şekil 6 üzerinde 2000-2004 yılları arasındaki Avrupa ülkelerinin işgücüne katılım oranlarını gösteriyor. İstikrarlı ve Düşük İşsizlik: Avusturya, Danimarka, Lüksemburg ve Norveç gibi ülkeler, tablo boyunca genellikle düşük ve istikrarlı işsizlik oranlarına sahip. Bu durum, ekonomilerinin güçlü ve sağlam olduğunu gösteriyor. Örneğin, Lüksemburg'un işsizlik oranı 2000'de 2 iken, 2004'te 6'ya yükselse de, diğer ülkelere kıyasla hala oldukça düşük seviyededir. İşsizlik Artışı Yaşayan Ülkeler: Almanya, Fransa, Finlandiya ve İsveç gibi büyük ekonomilerde 2000-2004 yılları arasında işsizlik oranlarının arttığı gözlemleniyor. Bu artış, bu ülkelerin o dönemde ekonomik zorluklarla karşılaştığını veya işgücü piyasasında yapısal sorunlar yaşadığını işaret edebilir. Yüksek İşsizlik Oranları: Polonya ve İspanya gibi ülkeler, tablo boyunca en yüksek işsizlik oranlarına sahip. Özellikle Polonya'da 2000-2004 yılları arasında işsizlik oranı 15'ten 19'a kadar yükseliyor. Bu durum, bu ülkelerde işsizliğin ciddi bir sorun olduğunu ve işgücü piyasasında önemli yapısal reformlara ihtiyaç duyulduğunu gösteriyor. İrlanda ve Hollanda gibi ülkelerde işsizlik oranları, 2000'den 2004'e doğru yükseliş eğilimi gösteriyor. Öte yandan, İspanya gibi yüksek işsizlik oranına sahip bir ülkede, 2003'ten 2004'e hafif bir düşüş görülmesi (20'den 19'a), olumlu bir gelişme olarak yorumlanabilir. Genel olarak Batı ve Kuzey Avrupa ülkeleri (Hollanda, Danimarka, İrlanda, Lüksemburg) düşük işsizlik oranlarıyla öne çıkıyor. Doğu Avrupa ülkeleri (Slovakya, Litvanya, Bulgaristan, Hırvatistan) yüksek işsizlik oranlarıyla mücadele ediyor, ama bazı ülkelerde (Litvanya,

Bulgaristan) iyileşme var. Büyük ekonomiler (Almanya, Fransa, İtalya, İspanya) orta düzeyde işsizlik oranlarına sahip; İtalya ve İspanya’da azalma görülürken Almanya’da artış var.

Şekil7: Avrupa Birliği üye ülkelerde İşsizlik Verileri 2020-2023



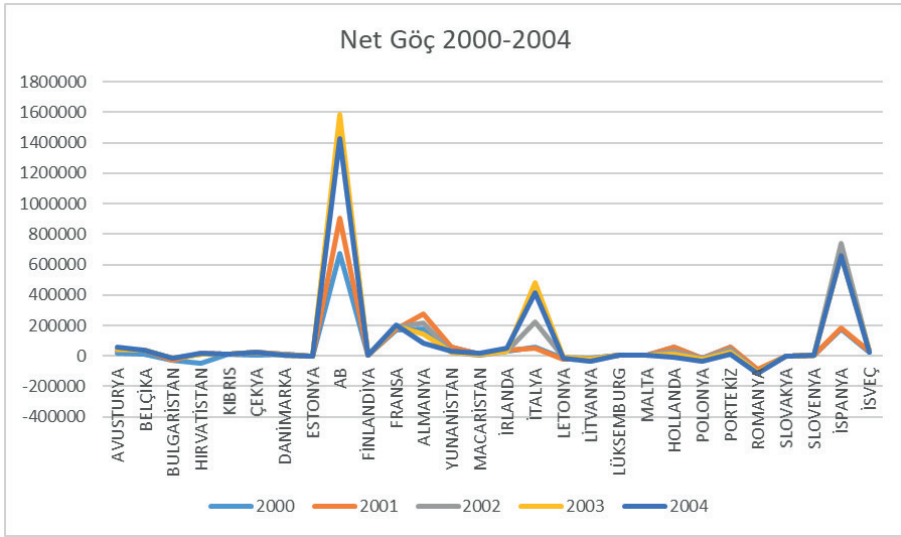
Kaynak: Dünya Bankası verileri ile hazırlanmıştır.

Şekil 7 üzerinde 2000-2004 yılları arasındaki Avrupa ülkelerinin işgücüne katılım oranlarını gösteriyor. Pandeminin Etkisi: 2020 yılı, pandeminin ekonomik etkilerinin en yoğun hissedildiği dönem oldu. Birçok ülkede işsizlik oranlarında hafif bir artış gözlemlense de, bu artış önceki büyük krizlere kıyasla daha sınırlı kaldı. Bunun temel nedeni, hükümetlerin işsizliği önlemek için uyguladığı kısa çalışma ödeneği gibi destek programları olabilir. Almanya: İşsizlik oranını %4-5 seviyelerinde tutarak ekonomik gücünü bir kez daha kanıtıyor. Hızlı Toparlanma: 2021 ve 2022 yıllarında birçok ülkenin ekonomisi hızla toparlandı. Bu toparlanma, işsizlik oranlarının 2020 seviyelerinin altına inmesine yol açtı. Grafiğin genel eğilimi, 2020 sonrası işsizlik oranlarının düşüş trendine girmesi yönünde. Yüksek İşsizlik Sorunu Devam Eden Ülkeler: İspanya ve Yunanistan: Bu iki ülke, önceki yıllarda olduğu gibi 2020-2023 döneminde de en yüksek işsizlik oranlarına sahip olmaya devam ediyor. Ancak, bu oranlarda da gözle görülür bir düşüş yaşanıyor. İspanya’da 2020’de %16 civarında olan işsizlik oranı, 2023’te %12’ye düşüyor. Yunanistan’da ise 2020’deki %16’dan 2023’te %11’e geriliyor. Bu düşüşler, iki ülkenin de ekonomik toparlanma yolunda olduğunu gösteriyor. En Düşük İşsizlik Oranları: Çekya, Macaristan ve Polonya: Bu ülkeler, istikrarlı bir şekilde Avrupa’daki en düşük işsizlik oranlarına sahip

olmaya devam ediyor. Özellikle Çekya, 2020-2023 boyunca işsizliği %5'in altında tutarak dikkat çekiyor.

Sonuç olarak, bu grafik, COVID-19 pandemisinin küresel krizlerden farklı olarak işsizlikte daha kısa süreli ve sınırlı bir etki yarattığını gösteriyor. Çoğu Avrupa ülkesi, pandemi sonrası hızlı bir ekonomik toparlanma sergileyerek işsizlik oranlarını düşürmeyi başarmıştır. Bununla birlikte, İspanya ve Yunanistan gibi ülkeler, hala diğer Avrupa ülkelerine kıyasla yüksek işsizlik oranlarıyla mücadele etmeye devam ediyor.

Şekil8: Avrupa Birliği üye ülkelerde Net Göç Verileri 2000-2004

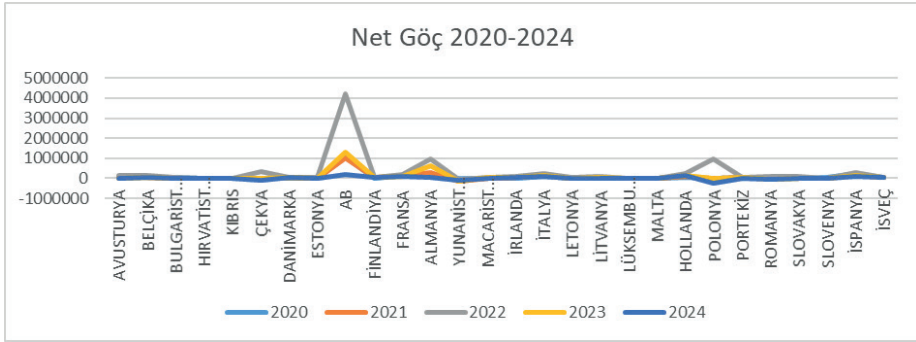


Kaynak: Dünya Bankası verileri ile hazırlanmıştır.

Şekil 8 üzerinde 2000-2004 yılları arasındaki net göç rakamları gösterilmektedir. Grafik, yıllara ve ülkelere göre net göçün (gelen göçmen sayısı ile giden göçmen sayısı arasındaki fark) nasıl değiştiğini ortaya koyuyor. Almanyanın Zirvesi: Grafikteki en dikkat çekici nokta, Almanyanın (Almanya) özellikle 2003 yılında yaşadığı büyük göçmen akınıdır. Bu dönemde Almanya, Avrupa'da en yüksek pozitif net göçü kaydeden ülkelerden biri olmuştur. İspanya'da Yükseliş: İspanya (İspanya), bu dönemde net göç rakamlarında önemli bir artış sergilemiştir. Yıllar geçtikçe yükselen bir trend izleyerek gelecekteki büyük göç dalgasının sinyallerini vermektedir. İtalya'daki Artış: İtalya (İtalya) da bu dönemde pozitif net göç almıştır. Grafik, göçmenlerin Avrupanın güneyine doğru da yöneldiğini göstermektedir. Doğu Avrupa'da Negatif Eğilim: Romanya (Romanya)

ve Bulgaristan (Bulgaristan) gibi ülkeler, bu dönemde net göçte genellikle negatif rakamlara sahiptir. Bu, bu ülkelerden başka yerlere doğru bir nüfus çıkışı yaşandığı anlamına gelmektedir. İstikrarlı Ülkeler: Avusturya, Belçika ve Danimarka gibi diğer bazı ülkeler, bu dönemde daha istikrarlı, düşük pozitif net göç rakamlarına sahip olmuşlardır. Sonuç olarak, 2000-2004 dönemi, Avrupa'daki göç hareketliliğinde bir geçiş dönemini yansıtmaktadır. Almanyanın başı çektiği bu dönemde, İspanya gibi ülkeler de giderek daha fazla göçmen çekmeye başlamıştır.

Şekil 9: Avrupa Birliği üye ülkelerde Net Göç Verileri 2020-2024



Kaynak: Dünya Bankası verileri ile hazırlanmıştır.

Şekil 9 üzerinde 2020-2024 yılları arasındaki net göç rakamları gösterilmektedir. Bu dönem, COVID-19 pandemisi ve Rusya-Ukrayna Savaşı gibi küresel olayların etkilerinin açıkça görüldüğü yakın bir zaman dilimidir. Birçok ülkede net göç rakamları düşüş göstermektedir. Bu, COVID-19 pandemisinin getirdiği seyahat kısıtlamaları ve ekonomik belirsizliklerin doğrudan bir sonucudur. 2022 ve Sonrası: Polonya (Polonya) gibi ülkelere yoğun göçmen akını yaşanmıştır. Grafikteki büyük zirve, 2022 yılında Rusya-Ukrayna Savaşı'ndan kaçan mültecilerin Polonya'ya olan kitlesel göçünü yansıtmaktadır. Bu, o dönemdeki en önemli göç hareketliliğidir. Almanyanın Süregelen Göçü: Almanya (Almanya), bu dönemde de yüksek ve pozitif net göçü sürdürmektedir. Özellikle savaşın etkisiyle Ukraynalı mültecilerin önemli bir kısmı Almanya'ya da yönelmiştir. İtalya (İtalya) ve İspanya (İspanya) gibi ülkeler, pandeminin ilk yıllarında göçte düşüş yaşasa da, sonraki yıllarda toparlanarak pozitif göçü korumuştur. Çekya (Çekya) gibi bazı Doğu Avrupa ülkeleri de, Ukraynalı mültecilerin göçü nedeniyle net göçlerinde önemli artışlar görmüştür. Bu grafik, küresel olayların ve krizlerin göç dinamikleri üzerindeki ani ve büyük etkilerini net bir şekilde

ortaya koymaktadır. 2020'deki pandemi kaynaklı yavaşlamanın ardından, 2022'deki savaş, özellikle Polonya ve Almanya gibi ülkelerde büyük bir göç dalgasına neden olmuştur.

Avrupa Birliği ülkeleri, yüksek teknoloji üretimi ve dijitalleşmeyi stratejik öncelik olarak benimseyerek, ekonomik büyümede sürdürülebilirliği ve rekabetçiliği artırmayı hedeflemektedir. Ar-Ge ve teknoloji yatırımları, ülkelerin rekabet kapasitesini güçlendirirken, üretimde etkin kaynak kullanımı ve yaşam kalitesinin yükselmesine katkı sağlamaktadır (Özkan ve Yılmaz, 2017; Taban ve Şengür, 2014). Bu kapsamda, AB ülkeleri için yüksek teknoloji ihracatı ve dijitalleşme, yalnızca ekonomik büyümenin değil, aynı zamanda küresel rekabet gücünün ve inovasyon kapasitesinin artırılmasında da merkezi bir rol oynamaktadır.

1.4.1. Dijital Ekonomi Kavramı ve Kapsamı

İletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler, insanların küresel ağın birer parçası haline gelmesini sağlayarak günlük yaşam ve ekonomik faaliyetlerde dönüşümlere yol açmıştır (Armağan, 2018). Dijitalleşme, çalışma biçimlerini, tüketim alışkanlıklarını, sosyal hizmetleri, güvenlik ve sosyo-kültürel ortamı dönüştürerek ekonomik ve sosyal yapıyı etkilemektedir (Kalaycı, 2013; Dilek, 2016). Teknolojik yenilikler, araştırma-geliştirme süreçlerinden geçtikten sonra ekonomik faaliyetlerde kullanılmaya başlanır ve üretim süreçlerinde iş bölümü ve süreleri üzerinde değişiklikler yaratır (Sümer, 2007).

Dijitalleşme, ekonomik girdilere katkı sağlayacak yeni içeriklerin üretimini önemleştirir (Erkayhan, 2015). Bu süreç, dijital dönüşüm politikalarının geliştirilmesini, inovasyon ve sosyal refah alanlarında faydaların maksimize edilmesini ve devlet düzeyinde entegre bir politika çerçevesi oluşturulmasını gerektirmektedir (OECD, 2018).

Dijital ekonomi kavramı, bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığıyla gerçekleşen ekonomik faaliyetler, ticari işlemler ve mesleki etkileşimler ağı olarak tanımlanmaktadır (Rouse, 2017). Literatürde dijital ekonomi, teknoloji, enformasyon ekonomisi, ağ ekonomisi, bilgi ekonomisi, ağırlıksız ekonomi ve yeni ekonomi gibi terimlerle de ifade edilmektedir (Artar, 2016). İlk olarak Don Tapscott'un 1995'te yayımladığı *The Digital Economy: Promise and Peril in the Age of Networked Intelligence* kitabıyla literatüre girmiştir.

Dijital ekonomi; e-ticaret, sanal para (bitcoin), online uygulama mağazaları, internet reklamcılığı, bulut bilişimi ve üç boyutlu baskı gibi bilgi ve iletişim teknolojileri temelli faaliyetleri kapsamaktadır (Miçooğulları, 2018; Sağ, 2017). Bu ekonomiyi destekleyen temel teknolojik altyapılar

arasında entegre devreler, bilgisayarlar, fiber optik kablolar, kablosuz iletişim teknolojileri ve ağ sistemleri yer almaktadır (Baştan, 2004).

Dijital ekonominin temel özellikleri şu şekilde özetlenebilir:

- Hareketlilik
- Verilere ve kullanıcı katılımına olan güven
- Ağ etkisi
- Çok taraflı iş modeli
- Monopol veya oligopole eğilim
- Değişkenlik (Artar, 2018:2177)

Gelişmiş ülkeler, dijital ekonominin sunduğu değeri ölçmek için veri üretmekte ve bu verileri politika geliştirmede kullanmaktadır. Dijital teknolojilerin ekonomik faaliyetlerde artan kullanımı, 2020 yılına kadar dünyanın en büyük 10 ekonomisine yaklaşık 1,36 trilyon dolar katkı sağlamış ve Dijital Yoğunluk Endeksi'ndeki her 10 puanlık artışın GSYH'nin yıllık büyüme hızını 0,25–0,5 puan artırabileceği öngörülmüştür (Sağ, 2017).

Dijital dönüşüm, ekonomi ve sosyal etkileşimlerde iş modellerini ve ürünleri dönüştüren bilgi teknolojilerini içerir. Dijital ekonomi ölçümünde yaşanan zorluklar; net tanım eksikliği ve internet platformları ile ilgili endüstri ve ürün sınıflandırmalarının eksikliğinden kaynaklanmaktadır (IMF, 2018). Küresel dijitalleşmeyle birlikte e-ticaret hacmi ve akıllı cihaz kullanım oranları artmış, teknoloji trendleri tüketici deneyimlerini ve bilgi seviyesini yükseltmiştir (TÜSİAD, 2017).

Dijitalleşmenin önemi, güçlü dijital altyapılara sahip ülkelerin ekonomik ve sosyal dönüşümü hızlandırmasıyla ortaya çıkmaktadır. Dijital teknolojileri benimseyen ülkeler, ekonomik büyüme ve rekabetçilik avantajı elde ederken, benimsemeyen ülkeler fırsatları kaçırmaktadır (Digital Europe, 2018; Akkaya ve Gerçek, 2019).

1.5. AB'de Dijital Dönüşüm, Göç ve İş Gücü

Avrupa Birliği'nde dijital dönüşüm, göç hareketleri ve iş gücü yapısındaki değişimlerin genel çerçevesi, günümüzdeki toplumsal ve ekonomik dinamiklerin anlaşılması açısından kritik bir öneme sahiptir. Dijital dönüşüm, özellikle bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızla evrilmesiyle, iş gücü yapılarında önemli değişiklikler yaratmaktadır. Bu dönüşüm, işletmelerin verimliliğini artırma ve yeni iş olanakları yaratma potansiyeline sahipken, aynı zamanda mevcut iş gücünün yeniden şekillenmesini de zorunlu kılmaktadır (Konu, 2020).

Avrupa Birliği ülkelerinde dijital ekonominin yükselişi, iş gücü piyasasında meydana gelen değişimleri belirgin hale getirmiştir. Bilgi teknolojileri alanındaki ilerlemeler, birçok sektörde iş yapma biçimlerini dönüştürerek nitelikli iş gücüne olan talebi artırmıştır. Çalışmalar, dijital dönüşümün eğitim ve öğretim süreçlerini de etkilediğini göstermektedir; öğretmenlerin dijital teknolojileri etkin kullanımı, öğrenci ve öğretmenlerin öğrenme deneyimlerini geliştirmekte ve iş süreçlerini daha verimli hale getirmektedir (Kurt et al., 2023). Bunun yanı sıra, dijitalleşme, sağlık hizmetleri gibi sektörlerde de rollerin yeniden tanımlanmasını sağlamaktadır; bu süreç, sağlık çalışanlarının yetkinliklerini de etkileyerek iş gücü dinamiklerini değiştirmektedir (Çetinkaya, 2024).

Göç hareketleri ise, Avrupa Birliği'nin iş gücü yapısını doğrudan etkileyen bir diğer önemli faktördür. Özellikle farklı ülkelerden gelen göçmenler, iş gücü talebini karşılamada önemli bir rol oynamaktadır. Göçmenlerin geliştirdiği çeşitli ekonomik stratejilerle, mevcut kaynakların etkin bir şekilde kullanılması sağlanmaktadır. Ancak, bu durum bazı sosyal sorunlara da yol açabilmektedir; sosyal uyum ve entegrasyon süreçlerinde zorluklar görülebilmektedir (Doğan et al., 2022; Karaboğa, 2019).

Bu çerçevede, dijital dönüşüm ve göç hareketlerinin bir arada düşünülmesi, Avrupa Birliği'nde ortaya çıkan sosyal ve ekonomik dinamiklerin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. Dijital teknolojilerin etkisiyle birlikte sürekli değişen iş gücü ihtiyaçları, yeni göç akımlarını teşvik etmekte ve böylelikle toplumsal yapıda önemli dönüşümlere sebep olmaktadır (Konu, 2020). Hem dijitalleşme hem de göç süreçleri, sürdürülebilir ekonomik kalkınma hedefleri doğrultusunda, Avrupa'nın geleceğini şekillendiren unsurlar olarak ortaya çıkmaktadır.

Sonuç olarak, Avrupa Birliği'nde yaşanan dijital dönüşüm, göç hareketleri ve iş gücü yapısındaki değişimlerin bir bütün olarak analiz edilmesi, günümüz toplumunun dinamiklerini ve gelecekteki gelişmeleri öngörmek açısından hayati önem taşımaktadır. Dijital teknolojilerin entegre edilmesi, iş gücünün evrimi ve göçmenlerin katkıları, sürdürülebilir bir ekonomik yapının oluşturulmasına olanak sağlayacaktır.

1.6. Dijital Dönüşüm ve Göç İlişkisi

Avrupa Birliği (AB) içindeki dijital dönüşüm ve göç hareketleri arasındaki etkileşim, dijital teknolojideki gelişmeler ve değişen sosyo-politik ortamlardan etkilenen dinamik bir süreçle karakterize edilir. AB'deki dijital dönüşüm, hizmet sunumunu ve vatandaş katılımını iyileştirmeyi amaçlayan hükümet ve kurumsal operasyonlar için gerekli olan internet, mobil iletişim

ve büyük veri analitiği de dahil olmak üzere çok çeşitli teknolojileri kapsar. AB, toplumsal çerçeveleri geliştirmek ve göç süreçlerini kolaylaştırmak için stratejik girişimler uygulayarak dijital dönüşümü bir öncelik haline getirmiştir (Nosratabadi vd., 2023; Piętkowski ve Misztal, 2022).

Göç deneyimi, dijital araçların artan etkisiyle önemli ölçüde evrimleşmiştir. Bu araçlar, özellikle Akdeniz'i geçen zorunlu göçmenlere, Avrupa'ya "dijital geçit" kavramını yansıtarak yolculuklarında yol almaları için gerekli araçları sağlar. Göçmenler, haklarını savunmak, isteklerini ifade etmek ve hem yurt içinde hem de yurt dışında topluluklarla bağlantılarını sürdürmek için iletişim teknolojilerinden yararlanır (Leurs ve Ponzanesi, 2018). Bu dijital altyapılar bir paradoks sunar: Daha fazla bağlantı sağlarken, göçmenleri devlet yetkililerinin sıkı kontrol önlemlerine de maruz bırakır ve bu da hareket özgürlüğü ile düzenleyici denetim arasındaki gerilimi gösterir (Leurs ve Ponzanesi, 2018; Erokhina ve Maksimenko, 2021). Sonuç olarak, göçmenler kendilerini sıklıkla hareketlerini yöneten dijital çerçevelerin içine entegre edilmiş bulurlar ve bu da dijitalite ile mobilite arasındaki karmaşık etkileşimleri vurgular.

Üstelik COVID-19 salgını, göç modellerini desteklemede dijital teknolojinin hayati rolünü vurguladı. Dijital göç hizmetleri ve iletişim platformlarında önemli bir artış oldu ve göçmenlerin bilgiye ve destek ağlarına erişim biçimleri değişti; bu da salgının katalize ettiği daha geniş sosyoekonomik bozulmalarla paralellik gösterdi (Durán, 2022; Ayaz vd., 2022). Krizin getirdiği sistemik değişiklikler, özellikle AB içindeki işçi göçünde, ekonomik zorunluluk ve üye devletler arasında sosyal hizmetler ve istihdam fırsatlarındaki boşlukları kapatan dijital çözümlerin entegrasyonu tarafından yönlendirilen devam eden göç eğilimlerini sürdürdü (Fischer-Souan, 2019; Durán, 2022). Pandemi, etkili göç yönetimi için dijital dönüşümü hayati öneme sahip olarak konumlandıran politikalarda değişime yol açan bir katalizör görevi gördü.

Siyasi faktörler de bu ilişkinin ayrılmaz bir parçasıdır. AB'nin göçe verdiği yanıt, salt takip ve yönetimin ötesine geçen dijital teknolojilerden etkilenmektedir. Yükselen popülizmin şekillendirdiği siyasi söylem, göçmenlere ve teknolojinin birleşmesine ilişkin algıları yeniden şekillendirerek dayanışma ve kapsayıcılık etrafındaki söylemlere meydan okumuştur (Jones, 2019). Dijital dönüşüm yeni vatandaşlık ve katılım biçimleri yaratırken, teknolojik ilerleme ile insan hakları arasındaki dengeye dair kritik soruları gündeme getirerek kapsayıcı yaklaşımların gerekliliğini vurgulamaktadır (de Pablos, 2024).

Özetle, AB'deki dijital dönüşüm ve göç hareketleri arasındaki ilişki karmaşıktır ve teknolojik, sosyal ve politik boyutlarla iç içe geçmiştir. Dijital teknolojiler, göç akışlarını kolaylaştırıp düzenleyerek ikili bir rol oynarken, aynı zamanda göçe yönelik çağdaş tutumları yansıtırıp şekillendirmektedir. Bu gelişen ilişkinin, hem göçmenler hem de ev sahibi toplumlar üzerindeki daha geniş etkilerini anlamak için sürekli olarak araştırılması zorunludur.

Sonuç

Avrupa Birliği ülkelerinde ekonomik büyüme, yüksek teknoloji üretimi ve ihracatı ile dijital dönüşüm süreçleri arasında karşılıklı ve güçlü bir ilişki gözlemlenmektedir. Yüksek teknoloji ürünlerinin üretimi ve ihracatı, yalnızca ekonomik büyüme göstergelerini yükseltmekle kalmayıp, ülkelerin uluslararası rekabet gücünü ve inovasyon kapasitelerini artıran stratejik bir araç olarak öne çıkmaktadır. Araştırmalar, yüksek teknoloji ihracatının GSYH üzerindeki etkisinin kritik düzeyde olduğunu ve ekonomik performans göstergeleriyle pozitif ilişkiler içerdiğini göstermektedir. Bu durum, AB ülkelerinin sürdürülebilir ekonomik büyüme stratejilerinde yüksek teknoloji sektörlerine ve Ar-Ge faaliyetlerine verdikleri önemin doğruluğunu ortaya koymaktadır.

Dijitalleşme ise ekonomik ve toplumsal yapıyı dönüştüren temel bir unsur olarak AB'nin büyüme stratejilerinde merkezi bir rol oynamaktadır. Dijital ekonomi, bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığıyla ekonomik faaliyetleri hızlandırmakta, üretkenliği artırmakta ve iş yapma biçimlerinde köklü değişiklikler yaratmaktadır. Ayrıca dijital dönüşüm, iş gücünün niteliğini artırarak nitelikli iş gücüne olan talebi yükseltmekte ve iş süreçlerinde etkinliği sağlamaktadır. Bu bağlamda, dijital teknolojilerin ekonomik faaliyetlerde yoğun olarak kullanılması, AB ülkelerinin küresel rekabette avantaj elde etmesini ve sürdürülebilir büyümeyi gerçekleştirmesini desteklemektedir.

Göç hareketleri, dijital dönüşümle birlikte AB'nin iş gücü yapısında önemli bir etki yaratmaktadır. Dijital altyapılar, göçmenlerin entegrasyonunu kolaylaştırmakta, bilgiye erişim ve sosyal hizmetlerden yararlanma imkânlarını artırmakta, ekonomik kaynakların daha etkin kullanılmasını sağlamaktadır. Bununla birlikte, dijital göç uygulamaları, göçmenlerin hareketlerini izleyen devlet politikalarıyla etkileşimli bir şekilde çalışmakta ve dijitalleşmenin sosyal ve politik boyutlarını da gözler önüne sermektedir. COVID-19 pandemisi ise dijital hizmetlerin ve iletişim platformlarının göç süreçlerindeki önemini artırarak bu sürecin kritik bir parçası haline gelmesini sağlamıştır.

Sonuç olarak, Avrupa Birliği ülkelerinde yüksek teknoloji ihracatı ve dijitalleşme, ekonomik büyümenin ve rekabetçiliğin ötesinde toplumsal

dönüşümü de yönlendiren temel unsurlar olarak öne çıkmaktadır. AB ülkeleri, dijital dönüşüm ve yüksek teknoloji yatırımlarını stratejik öncelik olarak benimseyerek hem ekonomik hem de sosyal kalkınmayı desteklemekte, küresel piyasalarda sürdürülebilir bir rekabet avantajı elde etmektedir. Bu bağlamda, yüksek teknoloji ve dijitalleşme, AB'nin gelecekteki ekonomik politikalarının, iş gücü stratejilerinin ve toplumsal uyum politikalarının şekillenmesinde belirleyici rol oynayacaktır.

Kaynakçalar

- Konu, A. (2020). Sürdürülebilir kalkınma ve dijital ekonomi ilişkisi: ab ülkeleri için bir araştırma. Akademik İncelemeler Dergisi, 15(2), 655-678. <https://doi.org/10.17550/akademikincelemeler.738292>
- Kurt, S., Ceylan, E., Bodur, A., & Yüksel, G. (2023). Digital transformation and its impact on student values: a research based on teachers' views. The Journal of Academic Social Resources, 8(Cilt 8 Sayı 49), 2652-2662. <https://doi.org/10.29228/asrjournal.69444>
- Çetinkaya, L. (2024). Sağlıkta dijitalleşme sürecinde tıp fakültesi öğrencilerinin dijital teknoloji yeterlilikleri: algıları ve isteklilikleri. STED / Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi. <https://doi.org/10.17942/sted.1318766>
- Doğan, O., KUTLU, D., & Seçkin, Z. (2022). Sosyal medya kullanan üniversite öğrencilerinin siber insani değerler düzeyleri üzerine bir araştırma. Kafkas Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 13(25), 524-548. <https://doi.org/10.36543/kauibfd.2022.022>
- Karaboğa, M. T. (2019). Dijital medya okuryazarlığında anne ve baba eğitimi. OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi. <https://doi.org/10.26466/opus.601942>
- Nosratabadi, S., Atobishi, T., & Hegedűs, S. (2023). Social sustainability of digital transformation: empirical evidence from eu-27 countries. Administrative Sciences, 13(5), 126. <https://doi.org/10.3390/admsci13050126>
- Piątkowski, M. and Misztal, J. (2022). The impact of digitalization on society in the context of public services in poland. Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, 36(4). <https://doi.org/10.24917/20801653.364.10>
- Leurs, K. and Ponzanesi, S. (2018). Connected migrants: encapsulation and cosmopolitanization. Popular Communication, 16(1), 4-20. <https://doi.org/10.1080/15405702.2017.1418359>
- Erokhina, E. and Maksimenko, E. (2021). Actual issues of information and digital regulation of migration processes. Proceedings of the 1st International Scientific Conference "Legal Regulation of the Digital Economy and Digital Relations: Prob. <https://doi.org/10.2991/acbmr.k.210318.002>
- Durán, C. A. (2022). Intention to migrate due to covid-19: a study for el salvador. Journal of International Migration and Integration, 24(1), 349-368. <https://doi.org/10.1007/s12134-022-00952-3>
- Ayaz, İ. S., Bucak, U., Mollaoğlu, M., & Esmer, S. (2022). Resilience strategies of ports against covid-19 in terms of chaos theory. Marine Policy, 146, 105323. <https://doi.org/10.1016/j.marpol.2022.105323>
- Fischer-Souan, M. (2019). Between 'labour migration' and 'new european mobilities': motivations for migration of southern and eastern europe-

- ans in the eu. *Social Inclusion*, 7(4), 7-17. <https://doi.org/10.17645/si.v7i4.2334>
- Jones, E. (2019). Populism in europe: what scholarship tells us. *Survival*, 61(4), 7-30. <https://doi.org/10.1080/00396338.2019.1637125>
- de Pablos (2024). Editorial: human capital, leadership and creativity: understanding how intellectual capital reinforces competitiveness. *International Journal of Learning and Intellectual Capital*, 21(1), 1-5. <https://doi.org/10.1504/ijlic.2024.136644>